

ΕΡΕΥΝΕΣ: Τι γεννά το βίαιο παιδί - Η οικογένεια, το σχολείο, οι συμμορίες - η σωματική τιμωρία διδάσκει τη βία
Θεματική ενότητα: Τύπος

3 ΕΡΕΥΝΕΣ

Τι γεννά το βίαιο παιδί

Του ΑΡΗ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

1 Φόβος και σιωπή καλύπτει τα περιστατικά βίας στα σχολεία της Ελλάδας, σύμφωνα με την πανελλαδική έρευνα που πραγματοποίησε ανάμεσα σε 5.000 παιδιά το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ-2000), την ίδια στιγμή που οι μαθητές ζητούν την εφαρμογή αυστηρότερων μέτρων απέναντι στους παραβάτες.

Όπως μας λέει η επιστημονική υπεύθυνη της έρευνας, Ιωάννα Τσίγκανου, καταγράφεται ποσοστό 50% μαθητών που δηλώνουν ότι δεν αναφέρουν περιστατικά βίας που ζουν στο σχολείο. Από το υπόλοιπο 50% μάλιστα, οι περισσότεροι (86%) αναφέρουν τα περιστατικά σε φίλους, το 54% στην οικογένεια και το 22% στους καθηγητές ή στον διευθυντή του σχολείου.

Τα περιστατικά που βίωσαν 5.000 μαθητές που συμμετείχαν στην έρευνα είναι πολλά και πολλών ειδών, αν και η κ. Τσίγκανου επισημαίνει ότι απέχουμε από τα αντίστοιχα νούμερα σε Ευρώπη - Αμερική: Η λεκτική βία μεταξύ μαθητών και οι καβγάδες κυριαρχούν με 60% και ακολουθούν συμπλοκές (34%), κλοπές αντικειμένων μαθητών (30%), κλοπές αντικειμένων σχολείου (18%), βανδαλισμοί (16%), κλοπές αντικειμένων εκπαιδευτικών (11%), διαρρήξεις (8%), καταστροφές αντικειμένων εκπαιδευτικών (8%), εμπρησμοί (5%), καταστροφή σχολικού αρχείου (5%) και επίθεση κατά εκπαιδευτικών (5%).

Δώδεκα στους εκατό μαθητές δήλωσαν ότι αναγκάστηκαν να απουσιάσουν από το σχολείο για μέρες μετά από ένα περιστατικό βίας στο οποίο είχαν εμπλακεί οι φοβούμενοι εκδίκηση.

Εδώ αναδεικνύεται μάλιστα ο ρόλος της «συμμορίας», αφού ανάμεσα στους μαθητές που ομολόγησαν ότι έμπλεξαν σε καβγά, ένας στους πέντε (20%) δήλωσε ότι δέχτηκε επίθεση από την παρέα του αντιπάλου. Ποια ήταν η συνδρομή της παρέας στο σχολικό γίγνεσθαι; Εντονη λογομαχία (72%), ανταλλαγή ύβρων (70%), συμπλοκή (56%), καταστροφή ρούχων (18%), απειλή (38%), ληστεία (15%). Οι μαθητές ζητούν ολοένα αυστηρότερες τιμωρίες για τους «παραβάτες», αλλά δεν γλιτώνει ούτε το «καρφί» του σχολείου, του οποίου το 9% ζητεί την απομάκρυνση.

Με αφορμή το τραγικό περιστατικό της Βέροιας, η κ. Τσίγκανου επισημαίνει πάντως ότι μάλλον δεν τίθεται θέμα ρατσισμού, καθώς η ομάδα που φέρεται ως υπεύθυνη είναι ούτως η άλλως μικτή εθνοτικά. «Τέτοιου είδους ομάδες θα μας απασχολήσουν στο μέλλον», λέει, καθώς τα μέλη τους ενώνει η φτώχεια.

Φτώχεια όχι μόνο σε υλικά αγαθά, αλλά και σε συναισθήματα (οικογένεια, κοινωνική στέρση) και σε εκπαίδευση.

Η οικογένεια, το σχολείο, οι συμμορίες

2 Ζωή μέσα σε κακές οικογενειακές σχέσεις και χωρίς ενδιαφέροντα. Έτσι, περιγράφεται η ζωή που

Ζητεί επιβεβαίωση μέσα από νεανικές συμμορίες, σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε έναν χρόνο πριν στην Κρήτη ανάμεσα σε 305 μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από το τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης με επιστημονική υπεύθυνη την καθηγήτρια Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα και τη συμμετοχή των ερευνητών Γρ. Μαυριδάκη, Ευστ. Γεωργιάδη, Ι. Τζουανάκη και Ευγενίας Ζερβέα. Τα ευρήματά της στηρίζονται στις απαντήσεις που έδωσαν οι ίδιοι οι μαθητές σε ερωτηματολόγιο με 81 ερωτήσεις. Σε ποσοστό 10,9% λοιπόν οι μαθητές δηλώνουν ότι συμμετείχαν κάποτε σε εφηβική συμμορία, ενώ το 74,3% δηλώνει ότι γνωρίζει για τις συμμορίες αυτές.

Πώς λειτουργεί όμως μια εφηβική συμμορία σύμφωνα με τους ίδιους τους εφήβους; «Κάνουν τους μάγκες» απαντά το 35,1% των ερωτηθέντων, έχουν «κακές» συνήθειες λέει το 20% και ακολουθούν περιγραφές όπως: ασκούν βία (16,9%), παραβιάζουν τον νόμο (8%), έχουν οικογενειακά προβλήματα (8%), κάνουν καταστροφές (4,9%), δεν αρέσουν στους άλλους (2,7%).

Και για ποιο λόγο εντάσσονται κάποιοι σε μια συμμορία; Οι περισσότεροι (23,68%) λένε ότι «προστατεύουν τη γειτονιά από άλλες συμμορίες», το 21,05% ότι «τους άρεσε το κλίμα», το 13,16% μιλούν για κοινή ιδεολογία, το 10,53% ότι «τρομάζουν άλλα παιδιά», το 7,89% ότι έτσι εξερευνούν την περιοχή και 10,53% επικαλούνται άλλους λόγους.

Σχέσεις και ένταξη

Πώς συσχετίζονται όμως οι οικογενειακές σχέσεις με την ένταξη σε μια νεανική συμμορία; Από εκείνους που λένε ότι οι ενδοοικογενειακές σχέσεις είναι «πολύ καλές», το 8% δηλώνει ότι συμμετείχε κάποτε σε συμμορία. Το ποσοστό τριπλασιάζεται (24,1%) όταν οι σχέσεις είναι μέτριες και εξακοντίζεται στο 100% όταν οι σχέσεις είναι «όχι και τόσο καλές»... Αντίστοιχα κλιμακώνονται οι θετικές απαντήσεις στην ερώτηση εάν κάποτε κατέστρεψαν σκόπιμα ένα αντικείμενο (από το 18,5% στο 50%) και εάν έχουν συμπεριφερθεί βίαια στον χώρο του σχολείου (από το 28,5% στο 50%).

Από τις απαντήσεις προκύπτει επίσης απόλυτη μαυρίλα ανάλογα με τα εξωσχολικά ενδιαφέροντα (αθλητισμός, τέχνη) που δηλώνουν οι μαθητές. Όσοι δηλαδή δηλώνουν ότι δεν έχουν ποικίλα ενδιαφέροντα απαντούν σε ποσοστό 100% ότι συμμετείχαν κάποτε ή ότι θα ήθελαν να ενταχθούν σε συμμορίες ανηλίκων.

Σχετικά μεγάλο (31,7%) εμφανίζεται και το ποσοστό των μαθητών που λένε ότι το σχολείο και η εκπαίδευση οδηγούν τα παιδιά σε βίαιη συμπεριφορά είτε γιατί τα παιδιά καταπιέζονται και ξεσπούν (30,5%), είτε γιατί οι καθηγητές τα προσβάλλουν (22,9%), είτε γιατί παρασύρονται από άλλα παιδιά (29,5) και δεν τους αρέσει το σχολείο (4,8%).

Οι μαθητές κάνουν επίσης και προτάσεις για τη μείωση της βίας. Το 21,6% μιλά για τον έλεγχο της οικογένειας, το 17,57% για καλλιέργεια του πνεύματος, το 16,55% για ανάπτυξη άλλων ενδιαφερόντων, ενώ 10,47% ζητεί να υπάρχουν ψυχολόγοι στα σχολεία. Ποσοστά κάτω από 4% συγκεντρώνουν οι απαντήσεις που μιλούν για πιθανή συμβολή της Αστυνομίας, του κράτους, των ΜΜΕ και της Εκκλησίας.

A.XATZ.

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Κι όμως η σωματική τιμωρία διδάσκει τη βία
Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΙΟΥΣΗ

3 Θύμα - δράστης ένας φαύλος κύκλος. Το οικογενειακό περιβάλλον «ενοχοποιείται» για την παραβατική καριέρα του παιδιού, η οποία καθορίζεται από την ηλικία που θα ξεκινήσει.

Η πλειονότητα των παραβατικών συμπεριφορών που εκδηλώνονται κατά την εφηβεία ή στα πρώτα χρόνια της ενήλικης ζωής ενός ατόμου, αποτελούν «συμπεριφορικές απαντήσεις» σε αυτό που είχαν βιώσει ως αδικία ή μεροληψία στις πρότερες περιόδους της ζωής τους.

Παιδιά που κακοποιήθηκαν, εγκαταλείφθηκαν, υπέφεραν οικονομικά, που συμβίωσαν με γονείς που οι ίδιοι είχαν παρεκκλίνουσα συμπεριφορά, είναι φυσικό επόμενο από θύματα να γίνονται δράστες.

Ευτυχία Κατσιγαράκη, εγκληματολόγος

Ο ανήλικος ο οποίος έχει ζήσει πολλές συγκρούσεις και δεν έχει εφοδιαστεί από το οικογενειακό του περιβάλλον με επαρκείς δυνάμεις αποφυγής και χειρισμού των συγκρούσεων, αφού περάσει το στάδιο του θύματος γίνεται με τη σειρά του δράστης.

Οι περισσότερες περιπτώσεις ανηλίκων που έχουν εκδηλώσει μορφές παραβατικής συμπεριφοράς και έχουν κατά καιρούς απασχολήσει τους μηχανισμούς κοινωνικού έλεγχου είναι παιδιά ανώριμων, απαίδευστων και μη κοινωνικά ενταγμένων γονέων, οι οποίοι, έχοντας να αντιμετωπίσουν δικά τους ακόμη άλυτα -προσωπικά, κοινωνικά ή οικονομικά- προβλήματα, αδυνατούν να συμπαρασταθούν και να τα βοηθήσουν κατά τη κρίσιμη φάση της εφηβικής τους ηλικίας, με αποτέλεσμα τα παιδιά αυτά να βρίσκονται εκτός ελέγχου.

Αυτά είναι τα συμπεράσματα έρευνας της εγκληματολόγου Ευτυχίας Κατσιγαράκη, σε 90 περιπτώσεις παραβατών στα σωφρονιστικά καταστήματα (Πάτρας, Θεσσαλονίκης, Κορυδαλλού, Λάρισας, Χανίων, Αυλώνα, Κασσαβέτειας), οι οποίοι κατά την περίοδο της ανηλικότητάς τους είχαν διαπράξει αδικήματα κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας.

Οι συνεντεύξεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε καταστήματα κράτησης, αποδεικνύουν ότι όσο πιο νεαρός σε ηλικία είναι ο ανήλικος παραβάτης τόσο περισσότερο πρέπει να αναζητάει κανείς τα αίτια αυτής της παραβατικής συμπεριφοράς μέσα στο οικογενειακό του περιβάλλον. Η διαπίστωση αυτή αποκτά ακόμα μεγαλύτερη ισχύ ιδιαίτερα στην περίπτωση των ανηλίκων παραβατών ηλικίας κάτω των 12 ετών (Farrington 1998).

«Από τις 90 περιπτώσεις που μελετήσαμε», λέει η Ευτυχία Κατσιγαράκη, «διαπιστώσαμε ότι η κακομεταχείριση (σωματική τιμωρία) (95,5%) που είχαν υποστεί τα παιδιά αυτά από τους γονείς τους, λόγω της αδυναμίας εκ μέρους τους σωστής άσκησης του γονεϊκού τους ρόλου, συνέβαλε στην εδραίωση των ιδιαίτερων συμπεριφορικών προβλημάτων που παρουσίαζαν (συναισθηματική απάθεια και αστάθεια, καθώς και έντονη επιθετικότητα).

Σύμφωνα μάλιστα με τα μέχρι στιγμής βιβλιογραφικά δεδομένα, η σωματική βία (ηθελημένη πρόκληση πόνου) μπορεί παροδικά να καταστείλει την όποια ανεπιθύμητη συμπεριφορά, αλλά μακροπρόθεσμα τα αποτελέσματα είναι κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικά. Αυτό που το παιδί φαίνεται τελικά να μαθαίνει, είναι ότι όποιος έχει τη δύναμη έχει και το δίκιο. Τα παιδιά αυτά είχαν γίνει "παιχνίδι". Είχαν, δηλαδή, χρησιμοποιηθεί από τον έναν γονέα κατά του άλλου, στις μεταξύ τους μακροχρόνιες συγκρούσεις. Επίσης, σημαντικό ρόλο φαίνεται να είχε παίξει κατά πόσον η αιτία της γονεϊκής σύγκρουσης σχετιζόταν με τη διαπαιδαγώγησή τους».

Ακόμη, παρουσίαζαν έντονα χαρακτηριστικά γονεϊκής παραμέλησης (77,5%). Διαφάνηκε ακόμη, ότι όσο πιο έντονη και επώδυνη ήταν η στέρηση της γονεϊκής φροντίδας που είχαν βιώσει κατά την παιδική τους ηλικία τόσο πιο πρώιμη ήταν η έναρξη της παραβατικής τους καριέρας, η οποία στη συνέχεια, επηρέαζε αυξητικά τον αριθμό των συνακόλουθων καταδικαστικών αποφάσεων που τους είχαν επιβληθεί (πολυ-υπότροποι), με σημείο κορύφωσης το στάδιο της μετεφηβικής τους ηλικίας.

Τα παιδιά αυτά γαλουχήθηκαν και εξοικειώθηκαν (65%) μέσα στο οικογενειακό τους περιβάλλον, από πολύ μικρή κιόλας ηλικία, με τη βαρβαρότητα και τη βία. Με γνώμονα ότι η άσκηση βίας είχε συνδεθεί στο υποσυνείδητό τους με την κατοχή εξουσίας, παρουσίασαν (78%) από πολύ νωρίς μια έντονη τάση μεταφοράς στο ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον, των προτύπων της βίας που βίωσαν μέσα στην οικογένειά τους.

«Ο ανήλικος που παρουσιάζει συναισθηματική αστάθεια λόγω της διαβίωσής του σε ένα απειλητικό και ασταθές οικογενειακό περιβάλλον αναπτύσσει έντονα σημάδια δυσπροσαρμοστικότητας ως προς το ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον.

Μεταξύ των χαρακτηριστικών αυτών κατατάσσονται η αστάθεια στις αποφάσεις και τις ενέργειες του, η αδιαφορία, η αδυναμία συγκέντρωσης, η παντελής έλλειψη αναστολών, η οξυθυμία, ο μιμητισμός βίαιων συμπεριφορών, καθώς και η επίδειξη εχθρικής στάσης απέναντι στον άμεσο κοινωνικό του περίγυρο (σχολείο, παρέες συνομηλίκων κ.α.), φτάνοντας ακόμα και στο σημείο να διαπράξει μέχρι και έγκλημα».

©1998-2007, Έδρα Εκπαίδευσης, Ι.Π.Ε.Τ.
Δημοσιεύθηκε την: 06.06.2006 12:35:01
Αναγνώσθηκε 419 φορές

